

primeres Universitats, culpa de la qual el món escolar pateix encara; mai no es blasmarà prou la substitució del monòleg pel diàleg en l'ensenyament mèdic. Els metges eren fins al segle XVIII humanistes i filòsofs. Les rebel·lions del Renaixement serviren sols per encarrilar la part estàtica, les recerques i descobriments anatòmics. Després, esdevingueren, primerament, filòsofs i, naturalment, cercaren l'exemple d'aquests: l'adaptació de llur ciència a la transcendent unificació filosòfica que nostre Lluïl, quatre segles abans, havia intentat ja.

Els segles XVII i XVIII

Els homes més excelsos que cultivaren la Medicina els segles XVII i XVIII perderen la seva potent intel·ligència i esmerçaren tota una vida en la construcció d'una bastida artificiosa, eixorca, que ni el valor d'eina de treball té, ni tingué. A títol de matèria arqueològica, se sap d'un yatro-mecanisme i d'un yatro-quimisme; els noms i els llibres de Van-Helmont i de Boerhave de Sylvio i de Baglirri que ompliren el món, són un record de Museu; mentre els filòsofs d'aleshores, dels quals prengueren la pauta, són, encara, matèria filosòfica, tenen un valor i fins poden ésser una necessitat pels conreadors de la filosofia. Bacon i Descartes, tingueren una enorme influència en el camp mèdic, sobretot l'últim; amb el seu gust per les ciències físiques posà a contribució tot el que sabia de matemàtiques, de mecànica, de física per explicar els fenòmens de la vida; Descartes és el pare de la més dolenta de les influències en la Medicina; la seva tècnica no és la nostra.

Nosaltres oïrem en les nostres aules que de Descartes, fora de les lleis de l'òptica matemàtica, no en quedava res; nosaltres n'erem uns convençuts, però hem de confessar que, si és veritat que aquestes lleis planen per damunt de tot pel seu sentit d'eternitat, en el pensament cartesià, quan no tracta de les desviacions al camp de la Biologia, hi ha per ara una necessitat de coneixença, un punt de partida que no es pot ignorar.

Els petits recercadors

Entre els metges hi hagueren aleshores petits recercadors de coses i de fets, les flors del jardí mèdic, que queden perpetuats en el coneixement dels homes. Queda Servet i ningú, ni els especia-

listes, no coneixen certament el fàrreg teòlogo-filosòfic l'escòria que tancava dintre el brillant el descobriment de la petita circulació; és i serà un valor mèdic superior nostre Gimbernat, que estudià un senzill lligament, al seu contemporani mentre visqué enormement prestigiós Sthal.

La influència dintre el camp mèdic dels enciclopedistes fou dissortada. Formaren escola de pedants; mofats pels literats, trobaren posició còmoda comentant la lectura d'uns quants llibres d'Holbach, de Volney, de Diderot, D'Alambert, de Voltaire que constituïren l'única font de la seva formació o deformació filosòfica.

El tipus d'aleshores és el mateix, fins a últims del segle XIX: la massa de metges i apotecaris seguia, a casa nostra, encara aferrada a la tradició ancestral, a la que afegiren les novetats de la literatura, no de la ciència, de Compte i de Renàn.

Els metges del XIX

Naturalment que el més selecte, els homes que eren al cap del moviment científic que comprengueren l'utilitat que el comptisme havia de portar a la investigació biològica com a eina de treball, empraren el mètode positivista, així, el determinisme i l'evolucionisme omplí tota la filosofia a l'abast dels metges; menyspreada la metafísica, es tancaren en el negativisme filosòfic, no ben conegut ni raonat.

Les rebotigues i els Ateneus

Els avenços biològics els donaren una orgullosa suficiència i una infantil superioritat, que qui hagi viscut entre metges i no metges les postimeries del segle passat, qui hagi escoltat les tertúlies de rebotiga i d'Ateneu l'últim quart del segle darrer, pot donar fe de com se veien definitives les posicions del naturalisme científic, la tirania del matemàticisme per tothom era la dolça felicitat del convençut, del que té resolt per sempre més els problemes últims.

El poeta català que escrivia en castellà ho deia ardidament, amb valentia d'infant terrible:

Todo lo sé.

Del mundo los arcanos

Ya no son para mí

Lo que llama misterios sobrehumanos

El vulgo baladí.